

УДК 02.5:378(438)
DOI: 10.31866/2616-7654.9.2022.259183

ІСТОРИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ СИСТЕМИ ВИЩОЇ БІБЛІОТЕЧНОЇ ОСВІТИ В ПОЛЬЩІ

*Анатолій Гуменчук,
кандидат історичних наук, доцент,
заступник директора
Навчально-наукового інституту
міжнародних відносин та соціальних наук
ПрАТ «Міжрегіональна Академія
управління персоналом»,
(Київ, Україна)
e-mail: tora@ua.fm
ORCID: 0000-0001-8931-7474*

Метою дослідження є визначення особливостей становлення когнітивної та організаційної складових польської моделі вищої бібліотечно-інформаційної освіти в основні історичні періоди її розвитку. У статті висвітлено історію виникнення та сучасний стан функціонування системи вищої бібліотечної освіти Польщі, з'ясовано її місце в європейській системі університетської підготовки бібліотечно-інформаційних фахівців.

Методологія дослідження базується на використанні евристичних можливостей системного та історичного підходів, джерелознавчому та компаративному методах, контент-аналізі бакалаврських та магістерських освітніх програм бібліотекознавчого спрямування.

Наукова новизна дослідження полягає у доведенні спільного та відмінного в системах вищої бібліотечної освіти Польщі та України, уведенні до наукового обігу результатів аналізу змісту та структури бібліотекознавчих освітніх програм провідних польських університетів. Зазначено, що Польща раніше за інших пострадянських європейських країн успішно імплементувала в освітню практику всі базові принципи Болонського процесу, що сприяло підвищенню якості підготовки бібліотечних фахівців, їх конкурентоспроможності на європейському ринку праці.

Висновки. Зроблено висновки щодо основних періодів інституціоналізації польської моделі вищої бібліотечної освіти, на становлення якої впливали різноманітні соціокультурні, географічні та політичні чинники. Визначено специфіку ступеневої підготовки бакалаврів, магістрів і докторів філософії зі спеціальності «Бібліотекознавство та інформаційні науки» у провідних польських університетах, охарактеризовано профілі та зміст їх освітніх програм. Визначено організаційні особливості підготовки бібліотечно-інформаційних кадрів різних освітніх рівнів, охарактеризовано ключові компетентності, які набувають здобувачі освіти під час їх опанування. Наголошено на перспективних для України здобутках та інноваціях польської моделі підготовки бібліотечно-інформаційних фахівців, які варто реалізувати в межах єдиної інтегрованої спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».

Ключові слова: вища бібліотечно-інформаційна освіта, Польща, історичні етапи розвитку, бакалаврські та магістерські освітні програми, компетентнісний підхід.

ВСТУП

З усіх постсоціалістичних країн Східної Європи саме Польща є ментально найближчою до України, що зумовлено не лише спільністю територіальних кордонів, але й багатьма історичними, економічними, політичними та соціокультурними чинниками. При цьому важливо зауважити, що польські бібліотекарі значно раніше за своїх українських колег звільнилися від тенет радянського минулого, швидше опанували механізми ринкової економіки. Одразу після вступу до Європейського Союзу польські освітяни успішно адаптували принципи Болонського процесу до системи підготовки бібліотечних фахівців вищої кваліфікації. Це зумовлює необхідність науково дослідити особливості історичних етапів розвитку польської бібліотечної освіти, встановити сучасні вектори її трансформацій, визначити кращі практики, які варто запровадити в Україні з метою підвищення якості підготовки кадрів зі спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».

ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДґРУНТЯ

В останнє десятиріччя кількість публікацій, присвячених вивченню зарубіжного досвіду підготовки бібліотечних фахівців, постійно збільшується, оскільки Україна перебуває на етапі активної модернізації системи вищої освіти на кшталт кращих європейських зразків. Загальні тенденції розвитку та вектори диверсифікації моделей підготовки бібліотечно-інформаційних фахівців за кордоном висвітлювалися у працях О. Матвієнко, М. Цивіна, А. Гуменчука (2021), А. Соляник (2017, 2018, 2020), фрагментарно охарактеризовані в публікаціях Н. Бачинської (2017), М. Komza (1996), D. Konieczna (2011), Е. Kotyńska (2013), Ł. Talarczyk-Malcher (2008). Сучасні підходи до організації змісту і структури підготовки бібліотечних фахівців у Польщі похідно розкрито у статтях Т. Лесняк (2012) та Г. Русинської-Гертих (2015). Оригінальність підходів польських колег до розбудови ефективної системи вищої бібліотечної освіти та відсутність ґрунтовних досліджень, присвячених осмисленню історичних трансформацій і перспектив розвитку цієї системи в умовах цифровізації глобального комунікаційного простору, актуалізують наукові розвідки з означеної проблематики.

Мета статті – визначення особливостей когнітивної та організаційної складових польської моделі вищої бібліотечно-інформаційної освіти в основні історичні періоди її розвитку.

МЕТОДИ ТА МАТЕРІАЛИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Реалізації мети сприяло застосування евристичних можливостей системного та історичного підходів, які дозволили визначити складові системи вищої бібліотечної освіти Польщі та основні етапи її становлення. Цінним джерелом компаративного аналізу змісту сучасних освітніх програм підготовки бакалаврів і магістрів в університетах Польщі є підготовлений за ініціативою ІФЛА всесвітній довідник із бібліотечної, архівної та інформаційної освіти (*World Guide to Library*, 2017), а також контент офіційних сайтів провідних польських університетів, що готують фахівців у галузі бібліотекознавства та інформаційних наук і висвітлюють особливості профілізації діючих освітніх програм.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Ексклюзивним історичним трендом зародження системи підготовки бібліотечних фахівців у Польщі є те, що її витоки базуються на фундаментальній універ-

ситетській освіті: перші кафедри бібліографії виникли у 1818–1918 рр. на історико-філологічних факультетах польських університетів. Ці кафедри здійснювали підготовку працівників для університетських бібліотек, і лекції студентам читали керівники цих бібліотек як найкомпетентніші на той час фахівці в галузі бібліографії. Сама ідея внести бібліотечну справу як предмет вивчення в систему вищої освіти була обґрунтована в Польщі в 1791 р. членами Едукаційної комісії (Національний комітет освіти), яка функціонувала з 1773 по 1794 рр. та фактично була першим в Європі Міністерством освіти. Під її юрисдикцією перебували такі потужні заклади вищої освіти Великого князівства Литовського, як Ягеллонський (Краківський) університет (1364 р.), Віленська академія (1579 р.), що запроваджували в ті часи передові освітні практики на теренах Європи.

Важливо зауважити, що витоки вищої бібліотечної освіти в Україні пов'язані саме з польськими новаціями щодо університетських практик викладання бібліографії. У заснованому для дітей польської шляхти Кременецькому ліцеї (1805–1819, Волинський ліцей 1819–1833) поляк за походженням Павло Янковський, працюючи на посаді бібліотекаря цього закладу, одночасно викладав курс бібліографії та створив науково-методичне обґрунтування структури цього предмета. У своїх рукописних працях польською мовою, які збереглися лише частково, – «Елементарний курс бібліографії для учнів Волинського ліцею», «Про бібліографію і необхідні для бібліотекаря знання оної» – вчений обґрунтував системні зв'язки бібліології і бібліографії як її складової, що охоплює сукупність знань про організацію роботи бібліотек і пов'язана з археографією, історією літератури та книготоргівельною справою. У подальшому викладачі курсів бібліографії, які працювали у Віленському, Краківському, Варшавському університетах (О. Богаткевич, Е. Бандтке, Й. Мушковський, Й. Лелевель, К. Естрейхер-старший, названий «батьком польської бібліографії»), віддавали належне П. Янковському як першому лектору цієї навчальної дисципліни і використовували його досвід щодо широкого бачення її системних зв'язків (Бачинська, 2017). Після ліквідації у 1833 р. Волинського ліцею за участь його студентів у польському повстанні Павло Янковський переїхав до Києва, де очолив бібліотеку створеного у 1834 р. Київського Імператорського університету Св. Володимира, якою керував до кінця життя. Доречно припустити, що і тут він викладав студентам дисципліни бібліологічного циклу, що дозволяє починати відлік етапу зародження бібліотечної освіти України з початку XIX ст. саме з її університетської складової.

Варто запропонувати таку періодизацію еволюції вищої бібліотечної освіти в Польщі: перший етап 1818–1918 рр. – поява університетських кафедр бібліографії; другий етап – 1918–1939 рр. – становлення бібліотечної освіти через створення мережі бібліотечних курсів при великих бібліотеках, відкриття двох бібліотечних шкіл та бібліотечного відділення Вільного польського університету; третій етап – 1945–1984 рр. – утворення та стабілізація мережі університетської бібліотечної освіти. Однією з історичних особливостей становлення системи підготовки бібліотечних кадрів в Польщі є те, що в період між Першою та Другою світовими війнами в країні так і не було організовано жодної державної освітньої установи, яка б готувала бібліотечні кадри вищої кваліфікації. Розповсюдженою формою навчання бібліотечних фахівців-практиків були очні та заочні бібліотечні курси, які спорадично організовувалися Варшавською публічною бібліотекою, Інститутом

робочої просвіти, бібліотечною радою Спілки польських бібліотекарів. Загалом від часу здобуття Польщею у 1918 р. незалежності і до 1939 р. було проведено близько 130 різноманітних бібліотечних курсів. На рівні середньої спеціальної освіти бібліотекарів готували у дворічній жіночій школі, яку в 1928 р. організувала культурно-просвітницька громада Матиця польська, та в бібліотечній школі, відкритій у 1929 р. на базі Варшавської публічної бібліотеки (Лесняк, 2012; Konieczna, 2011).

Цікавим є досвід підготовки бібліотечних кадрів на базі Вільного польського університету: на бібліотечному відділенні педагогічного факультету цього університету студентів навчали за трьома функціональними напрямками (публічні бібліотеки, бібліотеки для молоді, спеціальні бібліотеки). Залежно від обраної спеціалізації підготовка фахівців мала організаційну, педагогічну або дослідницьку профілізацію. Навчальний план був розрахований на два роки навчання, але оскільки Вільний університет не мав статусу закладу вищої освіти, а був скоріше творчою науково-дослідницькою лабораторією, то його випускники одержували лише свідоцтво, а не університетський диплом державного зразка.

Лише після завершення Другої світової війни у Польщі розпочалося створення мережі державних освітніх закладів для підготовки бібліотечних фахівців вищої кваліфікації. Так, у 1945 р. в Університеті міста Лодзь було організовано факультет культурно-просвітницької роботи з кафедрою бібліотекознавства. Цикл підготовки бібліотекарів складався з двох етапів: дво- та чотирирічного. Дворічний цикл навчання орієнтував випускників на суто практичну роботу в бібліотеці, а чотирирічний – на дослідницьку діяльність і завершувався отриманням диплома магістра.

Після реформування у 1952 р. польської вищої освіти всі університети перейшли на двоступеневу систему підготовки кадрів: трирічне навчання на першому ступені завершувалося отриманням диплома фахового бібліотекаря, а на магістерський курс зараховувалися особи, які мали відмінні результати та були рекомендовані для подальшого навчання, незалежно від отриманої спеціальності. Це давало можливість вступу в бібліотечну магістратуру випускникам історичних та філологічних факультетів університетів. У 1951 р. було створено випускову кафедру бібліотекознавства на філологічному факультеті Варшавського університету, у 1956 р. – на історичному факультеті Вроцлавського університету. Нині на основі цих кафедр сформувалися Інститути інформаційних наук і бібліотекознавства, які разом зі спорідненою кафедрою бібліотекознавства Лодзівського університету є фундаторами вищої бібліотечної освіти в Польщі. У 1970-х рр. бібліотекознавчі освітні підрозділи було відкрито в Люблінському університеті Марії Кюрі-Склодовської, в Ягеллонському університеті в Кракові, на філологічному факультеті Університету Адама Міцкевича в Познані та в університетах інших великих польських міст. Із 1992 р. Польща почала готуватися до членства в Європейському Союзі і стала активною учасницею міжнародної програми TEMPUS, що сприяло переходу наприкінці 1990-х рр. національної освітньої системи на європейські стандарти.

Нині бакалаврів та магістрів зі спеціальності «Бібліотекознавство та інформаційні науки» готують у 12 університетах Польщі. Найавторитетнішим із них є Інститут інформаційних наук та бібліотекознавства Ягеллонського університету Кракова, який має угоди про співпрацю з підготовки бібліотечних фахівців із 12 університетами Європи, серед яких Політехнічний університет Валенсії (Іспанія), Афі́нський технологічний інститут (Греція), Університет Тампере (Фін-

ляндія), три університети Великої Британії, три – Німеччини, провідні університети Швеції, Литви, Латвії. Така співпраця сприяє розвитку міжнародної мобільності студентів та викладачів бібліотечнознавчих освітніх програм, обміну досвідом та зближенню змісту і структури фахової підготовки інформаційних фахівців країн Західної Європи.

У переважній більшості польських університетів обсяг бакалаврської освітньої програми на здобуття ступеня бакалавра мистецтв зі спеціальності «Бібліотечнознавство та інформаційні науки» становить 180 кредитів ЄКТС, магістра мистецтв з означеної спеціальності – 120 кредитів. Гідною запозичення особливістю польської освітньої системи є підготовка бакалаврів за спеціалізацією «учитель-бібліотекар», у межах якої за три роки готують фахівців для шкільних бібліотек із правом викладання історії в початкових класах школи. У Вроцлавському та Варшавському університетах інтегровані освітні програми підготовки учителів-бібліотекарів діють на рівні післядипломної освіти, коли означену кваліфікацію можна здобути на базі філологічної або історичної освіти протягом трьох навчальних семестрів. Вступ на аспірантські освітньо-наукові програми можливий для здобувачів, які мають ступінь магістра та не менше двох років практичного досвіду роботи в бібліотеці, який дозволяє визначитися з майбутнім реальним проектом, реалізація якого потребує наукового обґрунтування під час навчання здобувача ступеня доктора філософії в аспірантурі зі спеціальності «Бібліотечнознавство та інформаційні науки». З ускладненням завдань, що має вирішувати сучасна інформаційна галузь, відбувається диверсифікація освітніх програм підготовки майбутніх науковців. Так, Інститут інформаційних наук і бібліотечнознавства Ягеллонського університету пропонує такі інтегровані освітньо-наукові програми для аспірантів: «Інформаційне брокерство», «Бібліотечнознавство для учителів», «Бібліотечнознавство та видавнича діяльність».

Метою опанування бакалаврської освітньої програми польські бібліотечнознавці визначають отримання системного уявлення про теорію та технологію управління інформаційними процесами, оволодіння навичками ефективного пошуку, відбору, обробки, оцінки якості інформації з різних джерел, методи просування бібліотечних продуктів та послуг читацькій аудиторії. Серед базових навчальних дисциплін освітньої програми: Системи наукової комунікації; Комунікація в соціальних мережах та ЗМІ; Методи управління інформацією; Аналіз та обробка інформації; Історія книги та бібліотеки; Інформаційно-бібліотечні системи та послуги; Джерела інформації та пошук; Соціальні аспекти інформаційного обслуговування користувачів; Бібліотечно-інформаційні дослідження.

Відповідно до освітньої концепції польських викладачів випускники магістерського рівня вищої освіти зі спеціальності «Бібліотечнознавство та інформаційні науки» мають бути здатними застосовувати методи наукових досліджень для вирішення актуальних бібліотечнознавчих проблем, розбудовувати власну кар'єру в галузі менеджменту бібліотечних установ та інформаційних центрів, управляти електронними інформаційними ресурсами, володіти навичками критичної оцінки поточних і стратегічних завдань діяльності та вміти приймати рішення в нестандартних виробничих ситуаціях. Важливими фаховими компетентностями майбутніх інформаційних магістрів є здатність адекватно реагувати на швидкий розвиток інформаційних технологій та електронних ЗМІ, бути спроможни-

ми формувати галузеву і регіональну інформаційну політику, вміти працювати в освітньому секторі. Обов'язковими навчальними дисциплінами магістерських освітніх програм зі спеціальності «Бібліотекознавство та інформаційні науки» у більшості польських університетів є: «Інформаційне суспільство», «Фахова термінологія в галузі бібліотекознавства та інформаційних наук», «Сучасні проблеми наукових досліджень в галузі бібліотекознавства та інформаційних наук», «Менеджмент і маркетинг в інформаційній галузі», «Правові та етичні аспекти в галузі інформаційних та бібліотечних послуг».

ВИСНОВКИ

Аналіз історичних трансформацій системи вищої бібліотечної освіти Польщі дозволяє визначити національні особливості та подальші тенденції її розвитку. Зародження на польських землях бібліотечної освіти вже на початку XIX ст. зумовлено впливом потужних традицій функціонування тут найстаріших європейських освітніх закладів – Ягеллонського (Краківського, 1364 р.) університету та Віленської академії (1579 р.), які запроваджували в ті часи передові освітні практики на теренах Європи. Започаткування підготовки бібліотечних фахівців на університетському рівні зумовило й раннє запровадження в Польщі ступеневої бібліотечної освіти: підготовку магістрів із бібліотечної спеціальності було розпочато з 1945 р., що свідчить про розуміння важливості та інтелектуальної ємності бібліотечної професії. Уже з початку 1990-х рр., тобто значно раніше за інших пострадянських країн, Польща почала переводити національну освітню систему на європейські стандарти. Нині вона успішно імплементувала в освітню практику всі основні принципи Болонського процесу: ступеневість та спадкоємність освітніх рівнів, міжнародну мобільність, гнучкість та міждисциплінарність змісту освітніх програм, компетентнісний підхід. Все це варто запровадити і в українську систему підготовки бібліотечних фахівців, що сприятиме підвищенню їх конкурентоспроможності на європейському ринку праці.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

- Бачинська Н. А. До джерел вищої бібліотечної освіти в Україні (початок XIX – перша чверть XX століття). *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2017. № 2. С. 46–52.
- Гуменчук А. В. Міжнародні вимоги до гармонізації освітніх програм підготовки фахівців у галузі бібліотекознавства та інформаційних наук. *Вісник Харківської державної академії культури*. 2021. Вип. 59. С. 33–44.
- Лесняк Т. Бібліотечна освіта в Польщі: система, приклади функціонування, спроба оцінки. *Бібліотечний форум України*. 2012. № 1. С. 38–42.
- Матвієнко О. В., Цивін М. Н., Гуменчук А. В. Сучасні концепції документно-інформаційної науки: підготовка фахівців зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»: навч.-метод. посіб. Київ: Видавництво Ліра-К, 2021. 140 с.
- Русинська-Гертих Г. Ринок праці і підготовка бібліотекарів у Польщі (на прикладі Інституту наукової інформації та бібліотекознавства Вроцлавського університету). *Вісник Львівського університету. Серія Книгознавство, бібліотекознавство та інформаційні технології*. 2015. Вип. 10. С. 98–106.

- Соляник А. А. Євроінтеграційні тренди модернізації інформаційної освіти в Україні. *Сучасна інформаційно-бібліотечна освіта: стратегічні орієнтири* : зб. матеріалів VIII Міжнар. наук.-практ. конф. / Укр. бібл. асоц. Київ, 2018. С. 5–9.
- Соляник А. А. Моделі сталого розвитку вищої бібліотечно-інформаційної освіти: зарубіжний досвід. *Сучасна інформаційно-бібліотечна освіта: орієнтири співтворення* : зб. матеріалів X Міжнар. наук.-практ. конф. / ВГО Укр. бібл. асоц. ; Нац. акад. кер. кадрів культури і мистецтв. Київ, 2020. С. 13–17.
- Соляник А. А. Сучасні тренди модернізації вищої бібліотечно-інформаційної освіти України. *Вісник Книжкової палати*. 2017. № 1. С. 22–26.
- Komza M. Kształcenie pracowników systemu książki. *Kształcenie bibliotekarzy dla przyszłości* : materiały z Ogólnopolskiej Konferencji Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, Jachrankak. Warszawy, 22–24 października 1995: II Forum SBP'95 / red. E. B. Zybert, M. Szyszko. Warszawa : Wydawnictwo SBP, 1996. S. 244.
- Konieczna D. Edukacja bibliotekarzy i pracowników in formacji naukowej – przeszłość, terażniejszość i przyszłość. 2011. URL: http://www.wbp.olsztyn.pl/bwm/bwm_3-4_2011/educ.html. (Mode of access: 25.03.2022).
- Kotyńska E. Małe biblioteki naukowe a potrzeby XXI wieku. *Biblioteki i bibliotekarze XXI wieku – kształcenie, oczekiwania a rzeczywistość* / pod red. J. Czyrek, B. Górnej. Wrocław, 2013. S. 64–66.
- Talarczyk-Malcher Ł. Absolwenci w oczach pracodawców. *Dokument, książka i biblioteka w badaniach naukowych i nauczaniu uniwersyteckim* / red. M. Skalska-Zlat, A. Żbikowska-Migoń. Wrocław : Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 2008. S. 201–207.
- World Guide to Library, Archive and Information Science Education. 3rd ed. / Edited by Axel Schniederjürge. München : K.G. Saur Verlag, 2017. 561 p.

REFERENCES

- Bachynska, N. A. (2017). Do dzherel vyshchoi bibliotечноi osvity v Ukraini (pochatok XIX – persha chvert XX stolittia) [To the Sources of Higher Library Education in Ukraine (Beginning of the 19th – First Quarter of the 20th Century)]. *Library Science. Record Studies. Informology*, 2, 46–52 [in Ukrainian].
- Humenchuk, A. V. (2021). Mizhnarodni vymohy do harmonizatsii osvitynih prohram pidhotovky fakhivtsiv u haluzi bibliotekoznavstva ta informatsiinykh nauk [International Requirements for the Harmonisation of Educational Programs for the Training of Specialists in the Field of Library Science and Information Sciences]. *Visnyk of Kharkiv State Academy of Culture*, 59, 33–44 [in Ukrainian].
- Lesniak, T. (2012). Bibliotечna osvita v Polshchi: systema, pryklady funktsionuvannia, sproba otsinky [Library Education in Poland: System, Examples of Functioning, Attempt to Evalua]. *Bibliotечnyi Forum Ukrainy*, 1, 38–42 [in Ukrainian].
- Matviienko, O. V., Tsyvin, M. N., & Humenchuk, A. V. (2021). *Suchasni kontseptsii dokumentno-informatsiinoi nauky: pidhotovka fakhivtsiv zi spetsialnosti 029 "Informatsiina, bibliotечna ta arkhivna sprava" [Modern Concepts of Document and Information Science: Training of Specialists in the Programme Subject Area 029 "Information, Library and Archival Studies"]*. Vydavnytstvo Lira-K [in Ukrainian].
- Rusynska-Giertykh, H. (2015). Rynok pratsi i pidhotovka bibliotekariv u Polshchi (na prykladi Instytutu naukovoї informatsii ta bibliotekoznavstva Vrotslavskoho universytetu) [Labor market and training of librarians in Poland (on the example of the Institute of Scientific Information and Library Science of the University of Wrocław)]. *Visnyk of the Lviv University Series "Bibliology, Library Studies and Information Technology"*, 10, 98–106 [in Ukrainian].

- Solianyuk, A. A. (2018). Yevrointehratsiini trendy modernizatsii informatsiinoi osvity v Ukraini [European Integration Trends in the Modernisation of Information Education in Ukraine]. In *Suchasna informatsiino-bibliotchna osvita: stratehichni oriientyry* [Modern Information and Library Education: Strategic Guidelines], Proceedings of the VIII International Scientific and Practical Conference (pp. 5–9), Kyiv. Ukrainian Library Association [in Ukrainian].
- Solianyuk, A. A. (2020). Modeli staloho rozvytku vyshchoi bibliotchno-informatsiinoi osvity: zarubizhnyi dosvid. In *Suchasna informatsiino-bibliotchna osvita: stratehichni oriientyry* [Modern Information and Library Education: Strategic Guidelines], Proceedings of the X International Scientific and Practical Conference (pp. 13–17), Kyiv. Ukrainian Library Association [in Ukrainian].
- Solianyuk, A. A. (2017). Suchasni trendy modernizatsii vyshchoi bibliotchno-informatsiinoi osvity Ukrainy [Current Trends in the Modernisation of Higher Library and Information Education in Ukraine]. *Bulletin of the Book Chamber*, 1, 22–26 [in Ukrainian].
- Komza, M. (1996, October 22–24). Kształcenie pracowników systemu książki [Educating Employees of the Book System]. In E. B. Zybert & M. Szyszko (Eds.), *Kształcenie bibliotekarzy dla przyszłości* [Education of Librarians for the Future], Proceedings of the National Conference of the Association of Polish Librarians, Jachranka (p. 244), Warszawy. Wydawnictwo SBP [in Polish].
- Konieczna, D. (2011). *Edukacja bibliotekarzy i pracowników in formacji naukowej – przeszłość, terażniejszość i przyszłość*. http://www.wbp.olsztyn.pl/bwm/bwm_3-4_2011/eduk.html [in Polish].
- Kotyńska, E. (2013). Małe biblioteki naukowe a potrzeby XXI wieku [Small Scientific Libraries and the Needs of the 21st Century]. In J. Czyrek & B. Górnej (Eds.), *Biblioteki i bibliotekarze XXI wieku – kształcenie, oczekiwania a rzeczywistość* [Libraries and Librarians of the 21st Century – Education, Expectations and Reality] (pp. 64–66). Korporacja Bibliotekarzy Wrocławskich [in Polish].
- Talarczyk-Malcher, Ł. (2008). Absolwenci w oczach pracodawców [Graduates in the Eyes of Employers]. In M. Skalska-Zlat & A. Żbikowska-Migoń (Eds.), *Dokument, książka i biblioteka w badaniach naukowych i nauczaniu uniwersyteckim* [Document, Book and Library in Research and University Teaching] (pp. 201–207). Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego [in Polish].
- Schniederjürge, A. (Ed.). (2017). *World Guide to Library, Archive and Information Science Education* (3rd ed.). K.G. Saur Verlag [in English].

UDC 02.5:378(438)

*Anatolii Humenchuk,
PhD in History,
Deputy Director,
Educational-Scientific Institute of
International Relations and Social Sciences,
International Academy of Personnel Management,
(Kyiv, Ukraine)
e-mail: topa@ua.fm
ORCID: 0000-0001-8931-7474*

HISTORICAL TRANSFORMATIONS OF THE HIGHER LIBRARY EDUCATION SYSTEM IN POLAND

The aim of the study is to determine the features of the cognitive and organisational components' formation of the Polish higher library and information education model in the main historical periods of its development. The article highlights the history and current status of Poland's higher library education system and clarifies its place within the European system of university training of library and information professionals.

The research methodology is based on heuristic frameworks of systematic and historical approaches, source and comparative methods, and content analysis of bachelor's and master's curricula in Library Studies.

The scientific novelty of the research is to prove common and different in the systems of higher library education in Poland and Ukraine, to introduce the results of the curriculum in library content and structure analysis of leading Polish universities scientifically. It is noted that Poland, before other post-Soviet European countries, has successfully implemented all the basic principles of the Bologna Process into educational practice. It helped to improve the quality of librarians' training and their competitiveness in the European labour market.

Conclusions are made on the main periods of the Polish model of the higher library education institutionalisation, with its formation being influenced by various socio-cultural, geographical and political factors. It is determined the specifics of the Bachelor, Master and Doctor of Philosophy Degrees' training in the "Library and Information Studies" speciality in leading Polish universities, with the profiles and content of their educational programmes been characterised. The study determines the organisational features of the library and information staff's training at different academic levels and gives characteristics to the key competencies that students acquire during their mastery. Emphasis is placed on promising for Ukraine achievements and innovations of the Polish model of training library and information specialists, which should be implemented within a single integrated programme subject area 029 "Information, Library and Archival Studies".

Keywords: higher library and information education, Poland, historical stages of development, bachelor's and master's programmes, competence approach

Стаття надійшла до редакції 21.04.2022 р.